ORDINEA ȘI SECURITATEA PUBLICĂ VERSUS SECURITATEA PERSONALĂ, PARTICULARITĂȚILE DISTINCTE ȘI INTERDEPENDENȚA ACESTORA

PUBLIC ORDER AND SECURITY VERSUS PERSONAL SECURITY, THEIR DISTINCTIVE PARTICULARS AND INTERDEPENDENCE

CZU: 351.75:351.86:342.7 **https://doi.org/10.59295/spd2025j.21**

Ianuș ERHAN
ORCID: 0000-0003-4110-8133
E-mail: ianuserhan@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Public safety is a common intangible „good" delivered by the state that benefits or should benefit everyone, regardless of race, age, religion, ethnicity, political vision, membership in a group or minority. It is an indispensable and natural state of human nature, which, knowing no fear, can procreate and develop.The state and level of public security is not always linked to the economic and social development of the state. Moreover, the ability to anticipate and operate ex-ante as one or more crises affect national security becomes vital for all states, including developed ones, or, as we have seen, no one is exempt from their occurrence.The mechanisms and ways of guaranteeing the sense of security that is indispensable to the state of common coexistence have evolved over time, and today more and more reflections appear on what awaits us in the future. Questions like – what are the threats and risks that target us all, how will we face them, what should be our common response, make the concepts of personal safety and public safety vital topics for all of humanity.*

Keywords: *national security, public order and security, rule of law, personal safety, insecurity, human rights and freedoms*

INTRODUCERE

Din cele mai vechi timpuri oamenii au fost preocupați de siguranța lor și a mediului în care se află, trăiesc, se dezvoltă, fie că vorbim despre adăposturi, locuințe, localități, cetăți, orașe, câmp, pădure sau drumuri.

Animați de dorința de a conviețui în comun în pace și liniște pentru a avea un acces mai bun la diferite resurse și pentru a se dezvolta, una din preocupările primare a fost cea legată de starea de siguranță în care se află grupul, comunitatea, societatea.

În dezvoltarea sa, ființa umană, fiind mai întâi supus ordinii naturale, cu timpul au evoluat și „au emanat, în mod firesc, formațiunile orânduite de linia astfel impusă a orânduielilor sociale ca: familie, clan, trib, diferitele și multiplele asocieri omenești, instituindu-se societatea omenească, din care statul s-a născut dezvoltat, – tot ca o atribuție a aceluiași principiu universal de ordine, ce domină lumea întreagă – ca organizarea cea mai evoluată în orânduirea socială [1, p. 4].

Cartea Cărților, BIBLIA, atât în Vechiul Testament, cât și Noul Testament de mai multe ori face referință la siguranță prin încrederea în Dumnezeu: Și Domnul i-a zis: „Fii pe pace, nu te teme, căci nu vei muri.” (Judecători 6:23); El a răspuns: „Nu te teme, căci mai mulți sunt cei cu noi decât cei cu ei.” (Împărați 6:16); „Așa că, să nu vă temeți de ei. Căci nu este nimic ascuns care nu va fi descoperit și nimic tăinuit care nu va fi cunoscut.” (Matei 10:26); „Noaptea, Domnul a zis lui Pavel într-o vedenie: „Nu te teme; ci vorbește și nu tăcea, căci Eu sunt cu tine; și nimeni nu va pune mâna pe tine, ca să-ți facă rău: vorbește, fiindcă am mult norod în această cetate.” (Faptele Apostolilor 18:9-10) [2].

Credința în Dumnezeu și pronia exprimată prin grija pe care Dumnezeu o are pentru toate nevoile oamenilor a fost și este în continuare pentru anumite comunități sentimentul de siguranță ce le conferă încredere și speranță în ziua de mâine.

Este evident că ideile, mecanismele și modalitățile de garantare a sentimentului de siguranță care este indispensabil cu starea de conviețuire comună a evoluat în timp, iar astăzi tot mai multe reflecții apar referitor la ce ne așteaptă în viitor. Întrebări de genul – care sunt amenințările și riscurile care ne vizează pe noi toți, cum le vom face față, care trebuie să fie răspunsul nostru comun, fac din conceptele de siguranță personală și siguranță publică niște subiecte vitale pentru întreaga omenire.

Teoria generală a sistemelor (care include şi teoria sistemică a societății umane) a pus, în evidență, cu pregnanță, că societatea umană este organizată în sistem ierarhic şi că elementele sale componente – subsistemele-reprezintă subansamble de dimensiuni şi naturi diferite, fiecare dintre acestea fiind subordonat față de ansamblul sistemic global, dar în același timp, şi supraordonat în raport cu propriile sale elemente componente (subansambluri de mai mici dimensiuni). Aceste raporturi privesc relațiile dintre indivizi ca persoane fizice, dintre aceștia şi colectivitățile din care fac parte, dintre diferitele colectivități, precum şi dintre indivizi şi grupuri şi societatea ca ansamblu global. În acest mod de organizare şi funcționare a societății umane rezidă explicația necesității reglementării raporturilor create între oameni (luați ca indivizi sau colectivități) [3, p. 7].

Astfel, din punct de vedere sistemic „securitatea se asociază fie cu un individ, fie cu o colectivitate, definită, la rândul ei, de o serie de caracteristici, printre care cea mai importantă este apartenența la un teritoriu strict delimitat, desemnat de locuință, localitate, regiune, țară, grup de state membre ale unei uniuni formale. În acest sens, statul este deci un instrument de promovare al securității înainte de a fi subiect sau referent al securității. El este organul care asigură medierea între interesul național, definit într-un mod unitar, şi interesele comunităților din cadrul său” [4, p. 5].

Renumiții cercetători Duran W. și A. au înaintat părerea că „Statele noastre, fiind o multiplicare a propriului eu, sunt ceea se suntem noi; ne exprimă natura mai pregnant şi fac binele şi răul pe care îl facem noi la scară exponențială” [5, p. 18].

Iată de ce legătura dintre ordinea și securitatea publică și securitatea individuală a fiecăruia este evidentă. Dacă în țară va fi haos, tulburări în masă, dezordini aceasta se va reflecta și asupra violenței din cadrul comunităților mai mici, familiilor, relațiilor particulare.

Problemele existente în stat, în particular, cele ce vizează siguranța se proiectează involuntar și asupra relațiilor interpersonale. Statul care nu poate asigură măcar minimul de standarde de securitate și nu are capacitatea de a oferi cetățenilor săi o viață liniștită și în siguranță va fi părăsit de o bună parte din populație, iar cei rămași nu vor avea o atitudine prea respectuoasă față de acesta, autoritățile și legile sale.

Krause K. consideră că securitatea umană (securitatea individuală) consolidează securitatea statului, dar nu o înlocuiește", iar „un stat care își protejează cetățenii și le respectă drepturile este, în cele din urmă, unul care se bucură de legitimitate și sprijin. Aceasta se bazează pe ideea că securitatea – într-adevăr, politica și dezbaterea politică așa cum le cunoaștem – nu poate înflori fără a exclude, mai întâi, amenințarea forței și a violenței din spațiul public, deoarece acolo unde această amenințare este omniprezentă, societatea nu se dezvoltă, politica nu poate fi democratică și reprezentativă, iar piețele nu pot funcționa" [6, p. 7].

La rândul său, se consideră că statul de drept (statul bazat pe drept), pe lângă faptul, că este fundamentat pe supremația legii și principii democratice de guvernare, garantează drepturile și libertățile omului, are și un sistem de securitate națională/securitate publică de un nivel înalt în care fiecare cetățean se simte protejat.

Vorbind despre rolul statului de drept profesorul Predescu O. ridică două întrebări referitoare la faptul dacă acesta și-a încheiat misiunea. „Una privește limita inferioară sau pragul până la care statul și instituțiile sale pot ceda din atribute și răspunderi, iar ce de-a doua este adresată sarcinilor sale noi, impuse de globalizare sau de noile înfățișări pe care interesele sale ireductibile le iau în noul context al lumii" [7, p. 33].

Starea de insecuritate instaurată sau înrădăcinată în anumite state și regiuni duc la degradarea societății și generează efecte negative, fie că vorbim despre tratamentele inumane și degradante la care sunt supuși cetățenii, fie de anumite fenomene infracționale complexe, cum ar fi: migrația ilegală, traficul de persoane, trafic de substanțe interzise sau arme etc. Răspunsul statelor oriunde în lume trebuie să fie unul categoric față de starea de insecuritate chiar de la primele semnale, altfel, există riscul să se deraieze de la acea construcție democratică realizată cu atâta efort și jertfe de către generații întregi.

Metodologie utilizată. La realizarea studiului dat au fost utilizate mai multe metode științifice, şi anume*:* ***metoda sistemică*** prin intermediul căreia sunt descrise și analizate conceptele de securitate publică și securitate personală; ***metoda empirică*** a fost aplicată pentru a observa și deduce principalele trăsături caracteristice ale securității publice și securității personale; ***metoda comparativă*** a fost folosită pentru a determina caracteristicile distincte, dar și asemănările dintre securitatea publică și securitatea personală; ***metoda logică*** include abordarea argumentelor şi propunerilor înaintate prin anumite demonstrații temeinice şi consecvente cu accent pe aspectele de aplicabilitate a mecanismelor și particularităților distincte dintre acestea două concepte.

Rezultate şi discuții. Orice comunitate umană, a simțit nevoia unei organizări, a unei discipline, fără de care conviețuirea ar fi imposibilă. S-au format anumite reguli, norme, obiceiuri a căror respectare era necesară colectivității respective şi care la înce-

put era asigurată de șeful familiei, apoi în gintă, în trib de șeful de gintă, trib, direct sau împreună cu sfatul bătrânilor, pentru ca apoi să se creeze un organism special chemat să aplice şi să asigure respectarea acestor norme. Acest organism întruchipa puterea publică şi era constituit ca ceva distinct de colectivitatea respectivă, care s-a chemat pe rând cetate (civitas polis) apoi republică sau imperiu, cu timpul a căpătat denumirea de stat [3, p. 17].

Este unanim recunoscut că „Responsabilitatea asigurării siguranței publice colective revine, în primul rând, statului, care își exercită atribuțiile prin instituții guvernamentale și agenții publice. Pe plan intern, statul este responsabil pentru protejarea cetățenilor săi prin aplicarea legii, prevenirea criminalității și măsuri de descurajare care intră în atribuțiile poliției și agențiilor de aplicare a legii" [8].

Separarea funcțiilor de securitate internă de cele externe ale statului și ideea că statul asigură securitatea și este responsabil pentru garantarea ordinii publice prin poliție, mai degrabă decât să reprezinte o sursă de insecuritate (și violență) pentru populație, s-a înrădăcinat relativ lent în Europa de Vest. De-a lungul timpului, asigurarea securității indivizilor și comunităților a devenit o parte centrală a înțelegerii care a oferit legitimitate statului modern și a justificat orientarea spre exterior a propriilor politici și practici de securitate [6, p. 7].

În acest sens, siguranța publică este un „bun" intangibil comun, livrat de către stat de care beneficiază sau ar trebuie să beneficieze toți, indiferent de rasă, vârstă, religie, apartenență etnică, viziune politică, apartenența la un grup sau minoritate. Este o stare indispensabilă și firească naturii umane, care necunoscând frică poate procrea și se dezvolta.

Cercetătoarea Albu N. făcând trimite la Oxford English Dictionary menționează că noțiunea de „securitate" este definită ca fiind „condiția de a fi protejat sau de a nu fi expus unui pericol, sentimentul de siguranță sau de eliberare în absența pericolului". Astfel, „securitatea reprezintă, la modul general, a fi la adăpost de orice pericol în corelație şi cu existența unui sentiment de încredere şi de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol" [4, p. 5].

Noțiunile de securitate și siguranță se contrapun și de cele mai mult ori reprezintă și definesc aceeași stare. Totodată, din punct de vedere conceptual securitatea are diferite nivele de acoperire, de la cele generale către cele particulare.

Dacă ne referim la aspectul intern al securității, atunci suntem de părerea că securitatea națională este conceptul general, iar securitatea publică o componentă a acestea.

Astfel, securitatea națională se referă la protecția și păstrarea suveranității țării, a integrității teritoriale și bunăstării cetățenilor. Aceasta implică o gamă largă de măsuri și politici menite să protejeze națiunea de amenințările externe și interne. Conceptul de securitate națională cuprinde diferite dimensiuni, îmbinând valorile protejate ale securității statului și ale securității individului, inclusiv aspecte militare, politice, economice, sociale și de mediu. În același timp, este un concept complex și dinamic care se dezvoltă pentru a răspunde provocărilor geopolitice, tehnologice și sociale în schimbare" [9, p. 14].

Amplificarea în ultimii ani a riscurilor şi ameninţărilor non-militare la adresa securităţii naţionale nu face decât să reconfirme importanţa securităţii ca principală preocupare a unui stat. Presiunea externă, riscurile care vin din afară pun o presiune tot mai mare pe sistemul naţional de siguranţă publică. Dacă ceva timp în urmă sistemul naţional, în mare parte, era unul închis, acum acele vulnerabilităţi care provin din afară sunt determinante și influenţează abordările naţionale [4, p. 6].

Pe bună dreptate autorul Frunzeti T. încă 20 de ani în urmă menţiona lucruri care astăzi au devenit și mai accentuate – „ameninţările și pericolele pentru securitatea globală au devenit tot mai difuze, mai greu de prezis și mai complexe. Dacă în cazul ameninţărilor militare tradiţionale care proveneau din partea unui oponent cunoscut, iar soluţiile rezultau din creșterea potenţialului militar sau gestionarea pe cale diplomatică, ameninţările la adresa fiinţei umane nu pot fi combătută prin sporirea arsenalului militar sau întărirea frontierelor” [10, p. 93].

La rândul său, profesorul Sprîncean S. referindu-se la securitatea globală (aspectul extern), determină şapte elemente definitorii ale noţiunii date, și anume: securitatea economică – asigurarea unui venit minim necesar fiecărui individ; securitatea alimentară – garantarea accesului fizic şi economic la hrana de bază; securitatea sanitară – garantarea protecţiei minime faţă de boli şi un stil de viaţă nesănătos; securitatea ecologică – protejarea oamenilor faţă de deteriorarea mediului şi dezastrele naturale; securitatea personală – protejarea oamenilor de violenţa fizică, oricare ar fi sursa acesteia; securitatea comunităţii – protejarea oamenilor de pierderea relaţiilor şi valorilor tradiţionale, de violenţă etnică şi sectară; securitatea politică – furnizarea unui mediu de viaţă bazat pe respectarea în societate a drepturilor omului [11, p. 187].

Suntem de acord cu părerea menţionată supra că, atât securitatea personală (individuală), cât și securitatea comunităţii (colectivă) sunt componente distincte în conceptul integrat de securitate, fiind între ele interdependente. Mai mult ca atât, securitatea politică le influenţează pe ambele, iar astăzi tot mai des apar întrebări legate de revizuirea mecanismelor existente de garantare și asigurare a acestora.

Krause K. accentuează că „securitatea personală este cea mai recentă încercare de a reformula sau redefini conceptul de securitate, fiind, totodată semnificativă din două motive. În primul rând, pentru că, spre deosebire de majoritatea celorlalte formulări anterioare, aceasta se află în tensiune sau potenţial chiar în conflict cu concepţia statală a securităţii. În al doilea rând, deoarece actorii politici au adoptat și folosit în discursul său iniţiative importante ale politicii de securitate ce vizează securitatea individuală” [6, p. 1].

Cu referinţă la dimensiunea socială a securităţii determinăm că „securitatea statului este foarte importantă, însă acesta nu poate fi îndeplinită în afara asigurării securităţii la nivel individual” [12, p. 132] care se realizează prin intermediul securităţii publice.

Printre îndatoririle primare ale statului prin administraţia sa, se află „însăși gestionarea unor chestiuni precum siguranţa și sănătatea publică. Și am văzut deja ce se întâmplă când nu înţelegem sau nu anticipăm schimbările” [13, p. 96].

Să te simți în siguranță în mediul în care te afli este de o importanță intrinsecă pentru sănătatea și bunăstarea umană pe termen lung. Atât în mediile private, cât și în cele publice, indivizii au o nevoie primordială de a se simți în siguranță, care includ aspecte precum bunăstarea financiară, emoțională și fizică [14].

În altă ordine de idei, preocupările legate de siguranța personală în locurile publice limitează accesul cetățenilor în spațiu și timp la diferite oportunități de angajare, școlarizare, socializare și recreere [15].

De exemplu, în centrele urbane mari, o bună parte din locuitori vor opta pentru un loc trai într-un sector administrativ cu nivel al criminalității mai scăzut sau pentru o instituție de învățământ pentru copii săi care le garantează un nivel de siguranță mai înalt. Va merge la serviciu sau către alte locuri publice, astfel, încât să nu se expună riscurilor de a fi victima diferitor ilegalități.

În sensul dat, spațiile publice sunt esențiale în facilitarea accesului nostru la oportunitățile urbane pentru recreere, educație și muncă. Ele sunt, de asemenea, elemente esențiale pentru viața socială și bunăstarea individuală și servesc ca puncte de contact pentru socializare, sărbătorire și exprimare a nemulțumirii. Deși spațiile publice sunt, în principiu, concepute pentru toți, ele nu sunt la fel de deschise și accesibile tuturor. Cercetările arată că anumite grupuri sociale, în funcție de sex, vârstă, etnie, posibilități financiare sau medii din care provin, sunt mai preocupați de criminalitate și sunt mai predispuși să ia măsuri comportamentale de precauție în ceea ce privește siguranța lor [15] prin aflarea în anumite spații publice, în diferite perioade ale zilei sau săptămânii și în anumite condiții.

Orice stat dezvoltat este în căutarea celui mai bun model în acest sens. Se consideră pe bună dreptate, deși nu este o regulă consacrată și unanim recunoscută, că statele dezvoltate economic sunt și statele care au un sistem de securitate națională, inclusiv securitate publică avansate. Cu toate că o parte din ele s-au întâlnit sau întâlnesc încă diferite probleme în aceste sens.

De exemplu, între 1970 și 1990, noua IRA (Armata Republicană Irlandeză) a organizat atacuri teroriste în Marea Britanie și Irlanda de Nord, ucigând polițiști, soldați și civili [16], numărul acestora fiind de ordinul sutelor.

Mișcările secesioniste în Europa din ultimele două decenii [17], unele din ele soldate cu proteste violente, cum ar fi „recursul la forță pentru împiedicarea scrutinului s-a soldat cu câteva sute de răniți”, fiind vorba de data de 01.10.2017, ziua referendumului pentru independența Cataloniei [18], scot în evidență faptul că pentru a se ajunge la un rezultat dorit se recurge la violențe manifestate în locuri publice cu un impact devastator asupra ordinii de drept și ordinii publice și un număr cât mai mare de persoane afectate.

Mult mai grav, în perioada anilor 2012-2020 Franța s-a confruntat cu un val de atacuri teroriste fără precedent din istoria țării, în ianuarie 2015 un atac armat terorist la sediul publicației franceze de satiră „Charlie Hebdo” din Paris s-a soldat cu 12 persoane ce au murit și alte zece au fost rănite; noiembrie 2015 bărbați înarmați și atacatori sinucigași au comis un val de atentate la Paris, care au vizat restaurante, o sală de con-

certe (Bataclan) şi zona adiacentă Stade de France, atacurile, soldate cu 130 de morţi şi sute de răniţi; iulie 2016 un tunisian aflat la volanul unui camion, a lovit în mulţimea adunată la Nisa pentru focurile de artificii de pe „Promenada englezilor", cu ocazia Zilei Naţionale a Franţei, atentat soldat cu 86 de morţi şi peste 400 de răniţi [19].

Protestele masive din SUA, soldate cu devastarea la 6 ianuarie 2021 a Capitoliului pentru a bloca investirea în funcție a candidatului ales Joe Biden s-a finalizat cu moartea a cinci oameni și cu o anchetă aflată încă în curs de desfășurare, fiind arestate peste o mie de persoane [20].

Criza migrațională care a afectat o bună parte din statele europene în anul 2015 [21], când peste un milion de persoane din țările din nordul Africii și din Orientul Mijlociu s-au refugiat în Uniunea Europeană, au readus în discuții instituirea controalelor la frontiere, înăsprirea politicilor migraționale, creșterea popularității partidelor extremiste și celor naționaliste, un discurs și o poziție eurosceptică tot mai ridică a multor state-membre, cât și mărirea exorbitantă a infracțiunilor stradale, a celor comise cu violență sau a celor motivate de ură.

Mai nou, țări avansate cum este Suedia se confruntă cu un val fără precedent al extremismului, criminalitate organizată, atacuri armate [22]. În anul 2023 fiind organizate 134 de atacuri cu bombă, iar în anul 2022 numărul acestora fiind de 90 [23]. Practic toate fiind comandate și/sau executate de imigranții veniți cu ani în urmă și stabiliți în această țară, Suedia fiind pe locul doi, după Germania la capitolul acceptarea și integrarea acestora, doar în anul 2015 aproape 200.000 de migranți.

Cazul suedez nu reprezintă un eșec al generozității, ci al aplicării naive a acesteia. Valorile umaniste nu sunt suficient de rezistente fără instituții capabile să le protejeze și să le adapteze. Integrarea nu se produce spontan, prin simpla coabitare. Iar dacă statul nu exercită autoritate acolo unde este nevoie — fie în școală, pe stradă sau în mediul digital — autoritatea va fi preluată de cei care știu să o impună prin forță, după cum scrie The Telegraph [24].

În acest context, nu putem să nu fim de acord cu autorul articolului care menționează expres: „nu suntem în fața unei simple crize de securitate, ci a unei posibile fracturi istorice — între idealul unei societăți incluzive și realitatea unui contract social aflat în derivă" [22].

Spania este afectată de organizațiile criminale specializate în traficul de droguri, fiind depistată chiar implicarea oficialilor de rang înalt din cadrul Poliției în protejarea rețelelor de traficanți [25] [26] [27].

Iată de ce starea și nivelul de securitate publică, nu întotdeauna este legat de dezvoltarea economică și socială a statului. Mai mult ca atât, capacitatea de a anticipa și opera ex-ante ca o criză sau mai multe să afecteze securitatea națională, devine vitală pentru toate statele, inclusiv cele dezvoltate, or, după cum am văzut nimeni nu este scutit de producerea acestora.

Profesorul Predescu O. vorbind despre criza provocată de pandemia de coronavirus Covid-19, este de părerea pe care o împărtășim și noi „Este tot mai evident faptul că

această criză sanitar-medicală planetară este parte componentă a crizei multidimensionale globale a societății omenești actuale – una a riscurilor și transformărilor, mai mult sau mai puțin previzibile, tot mai numeroase și diverse". În continuarea ideii de mai sus menționează „conștientizarea faptului că umanitatea atât la nivel individual, cât și la cel colectiv are nevoie de un proiect serios de civilizație care să schimbe, înainte de orice altceva, comportamentul și atitudinea, pe de o parte a fiecărui om și, pe de altă parte, a omenirii în ansamblul său" [7, p. 9-10].

Suntem de acord că „Promovarea contemporană a securității umane este punctul culminant al proiectului liberal de construire a unor instituții politice puternice, legitime și reprezentative. Își are rădăcinile în ideile iluministe despre importanța drepturilor individuale și a libertăților personale. Și dacă secolul XX poate fi caracterizat drept secolul „securității naționale", poate că secolul XXI se va desfășura sub semnul „securității umane" [6, p. 20].

Trecând de la securitatea publică la securitatea individuală, urmează să concretizăm că ambele sunt realizate prin intermediul ordinii publice care presupune un complex de prevederi, proceduri, responsabilități și intervenții dedicate în vederea transpunerii în realitate a angajamentelor asumate de către stat, inclusiv, prin intermediul documentelor de politici naționale și sectoriale.

Ce ține de țara noastră, pentru a determina percepția cetățenilor la acest capitol, dar și a diferitor organizații/entități internaționale, vom exemplifica prin intermediul câtorva evaluări și sondaje.

Astfel, conform raportului „The Global Safety Report, Measuring Personal Security Worldwid" realizat de către compania Galup, indicele „Drept și ordine" plasează țara noastră pe locul 71 (cu 80 de puncte din 100 posibile) din 140 de țări supuse evaluării, fiind poziționați la mică distanță mai bine față de așa state europene din regiune ca România, Bulgaria, Grecia, Cipru. Cel mai sigur stat conform acestei evaluări fiind Kuweitul, urmat la scurtă distanță de Singapore, Norvegia, Estonia, Finlanda. La polul opus, cele mai periculoase și nesigure state pentru cetățenii săi sunt Liberia, Ecuadorul, Sierra Leone.

Clasamentul internațional „Rule of Law Index" (Indicele „Statul de drept") elaborat de World Justice Project [28] consideră Republica Moldova o țară sigură, iar la capitolul „ordine și securitate publică", suntem mult mai bine plasați decât la alte componente ce determină securitatea națională. Astfel, fiind în total 8 indicatori (factori), la cel cu nr. 5 „ordine și securitate publică", pe poziția 36 din 142 de state supuse evaluării, fiind un rezultat constant în ultimii zece ani (2014-2024), înaintea unor state precum: Georgia, Franța, Portugalia, Macedonia de Nord și altele. La fel, comparativ cu alți factori/indicatori poziționarea este mult mai bună, de exemplu, la „integritate și anticorupție" suntem pe locul 103 (factorul nr. 2), din punct de vedere al „punerii în aplicare a prevederilor legale" suntem pe locul 91 (factorul nr. 6), iar ce ține de „respectarea drepturilor fundamentale" deținem locul 54 (factorul nr. 4). Toți acești indicatori determină ratingul la nivel internațional pe care îl deține țara noastră în vederea garantării „statului de drept".

În descrierea indicatorului nr. 5 menționat supra ca fiind dedicat „ordinii și securității publice” este stabilit expres că măsoară cât de bine asigură o societate securitatea persoanelor și a proprietății.

Una din subcomponentele acestui indicator, sub numărul 5.3 descris generic „oamenii nu recurg la violență pentru a-și remedia nemulțumirile personale”, adică la diferite revolte, tulburări în masă, cât și nesupunere civică, pentru a se face auziți și a le fi asigurate drepturile și libertățile, ne poziționează pe poziția 37 din cele 142 de state evaluate.

Un alt exemplu elocvent, îl constituie indicatorul 4 „respectarea drepturilor fundamentale” care la subcomponenta 4.2 „dreptul la viață și la securitatea persoanei este garantat în mod efectiv” ne poziționăm pe locul 45.

Ce ține de reglementări de mai mulți ani țara noastră are stabilite prevederi ce determină cadrul instituțional și funcțional dedicat ordinii și securității publice.

Mai nou Legea privind securitatea națională a Republicii Moldova, adoptată în lectură finală în ședința Parlamentului la 10.07.2025 stabilește anumite noțiuni generale, respectiv, prin noțiunea de „securitate națională – totalitatea acțiunilor și măsurilor întreprinse pentru a asigura existența, stabilitatea și dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova, prin protejarea suveranității, independenței, integrității teritoriale, valorilor și intereselor naționale, precum și a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor împotriva amenințărilor de orice natură, interne sau externe” [29].

În legea dată, pentru prima dată, la nivel legislativ a fost inserată noțiunea de „ordine publică”, or, până acum aceasta era reglementată doar la nivelul hotărârilor de guvern. Astfel, articolul 10 determină că „Ordinea publică reprezintă starea de legalitate, stabilitate și pace socială, asigurată de instituțiile și autoritățile publice care adoptă măsuri preventive și coercitive pentru combaterea faptelor ilegale, protejând viața, integritatea fizică, drepturile și libertățile fundamentale, precum și proprietatea, sănătatea și morala publică, menținând siguranța publică și garantând funcționarea eficientă a instituțiilor statului de drept” [29].

Ce ține de angajamentele asumate prin intermediul politicilor publice, documentele de politici sectoriale sunt reprezentate, în special, de Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025, a căruia aplicare urmează să se finalizeze la finele anului curent [30], iar ca și impact urmărește să genereze mai multă siguranță pentru oameni în toate mediile și situațiile în care își desfășoară activitățile: acasă, pe stradă, în locurile publice, în traficul rutier sau online, în orice timp de zi sau noapte.

Programul dat a fost gândit pentru a asigura continuitate documentelor de politici anterioare, a proceselor lansate în vederea dezvoltării domeniului, dar și de a susține efortul conjugat al tuturor subiecților implicați în vederea asigurării unui nivel sporit de securitate publică.

Următorul program pentru perioada 2026-2030, urmează să ia în calcul o multitudine de aspecte noi ce s-au derulat în ultimii ani, inclusiv, creșterea amenințărilor legate de acest domeniu, cât și realitățile în schimbare alertă atât la nivel național, cât și regional

(conflictele militare, criza economice, criza energetică, inteligența artificială, dezinformarea etc.).

În debutul său, Programul menționat face referință la ultimul sondaj realizat în cadrul Barometrului Opiniei Publice din iunie 2021 [31], conform căruia doar 30,2% din populație se simțea în siguranță în mare și foarte mare măsură. Cealaltă parte a populației se simțea în mică măsură în siguranță (47,3%) sau deloc în siguranță (19,7%). Conform aceluiași BOP, 68,7% din respondenți considerau că cetățeanului în Republica Moldova nu îi este asigurată securitatea personală.

Analizând datele din ultimul sondaj BOP [32] (septembrie-octombrie 2024), determinăm că la întrebarea – în ce măsură dvs. personal vă simțiți în siguranță noaptea în strada, au fost formulate următoarele răspunsuri: deloc în siguranță – 10,2%; mai degrabă în nesiguranță – 25,6%; mai degrabă în siguranță – 32,0%; în siguranță totală-27,9%.

După cum vedem, procentajul este mai mare ai celor ce se simt în siguranță în locurile publice, chiar și pe timp de noapte.

În concluzie securitatea este unul dintre aspectele definitorii ale oricărei societăți care susține statul de drept și este o funcție fundamentală a acestuia. De asemenea, este o condiție obligatorie pentru realizarea drepturilor și libertăților pe care statul de drept urmărește să le asigure și garanteze.

Securitatea națională are mai multe dimensiuni, printre care securitatea publică și securitatea individuală, fiind realizate prin intermediul ordinii publice ce presupune un complex de prevederi, proceduri, responsabilități și intervenții dedicate în vederea transpunerii în realitate a angajamentelor asumate de către stat, inclusiv, prin intermediul documentelor de politici naționale și sectoriale.

La rândul său, securitatea individuală (securitatea umană) este un criteriu în baza căruia cetățeanul apreciază realizările statului în domeniul securității publice, în dependență cât de mult se simte protejat de acesta.

În condițiile date am dedus că, securitatea publică este un concept care a fost gândit și realizat în cadrul conceptului mai extins de securitate națională. În ultima decadă a cunoscut o anumită susținere din partea decidenților, au fost realizate transformări esențială, cât și investiții de echipamente și dotări. Legislația s-a dezvoltat continuu, au fost elaborate și puse în aplicare mai multe documente de politici sectoriale. Însă și schimbările care se produc pe plan extern și pe cel intern și au impact asupra acestui domeniu, sunt cu o viteză sporită, crizele sunt tot mai dese și imprevizibile, iar capabilitățile și capacitățile autorităților statului pot fi devansate dacă nu se va găsi un răspuns prompt și dedicat.

Putem conchide că toți decidenții din statele dezvoltate conștientizează pe deplin importanța și impactul major pe care sistemul național de securitate publică îl are asupra cetățenilor săi, dar și acele consecințe profund subversive ale crizelor ce pot atenta asupra acestui sistem.

Dacă în țară va fi haos, tulburări în masă, dezordini aceasta se va reflecta și asupra violenței din cadrul comunităților mai mici, familiilor, relațiilor particulare. Problemele

existente în stat, în particular, cele ce vizează siguranța se proiectează involuntar și asupra relațiilor interpersonale. Statul care nu poate asigură măcar minimul de standarde de securitate și nu are capacitatea de a oferi cetățenilor săi o viață liniștită și în siguranță va fi părăsit de o bună parte din populație, iar cei rămași nu vor avea o atitudine prea respectuoasă față de acesta, autoritățile și legile sale.

REFERINȚE:

1. BIANU, E. Ordinea – factorul armoniei. Supremaţia principiului de ordine. Climatul ordinii obşteşti salutare. Bucureşti: Tipografia „Cartea Românească”, 1945
2. BIBLIA sau Sfânta Scriptură. Chișinău: Combinatul Poligrafic
3. ȘERB, S., VOINIC, C. Sisteme de asigurare a ordinii publice în țările Uniunii Europene. Sibiu: Universitatea „Lucian Blaga”, 2011
4. ALBU, N. Conceptele de securitate și securitate națională: teorii și practici. În: Revista Militară nr. 1 (3) 2010
5. DURAN W. & A. Lecţiile istoriei. Bucureşti: Litera, 2020
6. KRAUSE, K. Towards a Practical Human Security Agenda, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Policy Paper №26
7. PREDESCU, O. Drepturile omului și ordinea mondială. Cum să trăim, într-o lume a schimbărilor excepționale. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Universul Juridic, 2020
8. MORREALE, S.A., LAMBERT, D.E. Homeland security and the police mission. J. Homel. Secur. Emerg. Manag., 6 (1) (2009), 10.2202/1547-7355.1618. Available: https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.2202/1547-7355.1618/html [Accessed: 07.06.2025]
9. ALBU, N., ARNAUT, N., BOZIANU, S. ș.a., Guvernarea sectorului de securitate în Moldova: Raport independent, Chișinău, 2024
10. FRUNZETI, T. Globalizarea securităţii. Bucureşti: Editura Militară, 2006
11. SPRINCEAN, S. Perspective de asigurare a siguranței persoanei în contextul realizării securităţii umane. În: Studii Naționale de Securitate. Revistă științifico-practică. Institutului Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”. Nr. 1 (1), 2020, p. 185-200. ISSN 2587-3822.
12. SPRINCEAN, S., MITROFANOV, Gh. Drepturile omului și securitatea globală. În: culegerea Conferinței științifice internaționale „Strategia Securității Uniunii Europene în contextul Metamorfozelor Relațiilor Internaționale”, 23 aprilie 2021, Chişinău: Print-Caro, 2021, Vol.1, pp. 130-135, ISBN 978-9975-56-874-6.
13. ROTHKOPF, D. Întrebările de mâine. Bucureşti: Black Button Books, 2021
14. BAHAR, M.Al., BADRI, M. & others. A path analytic model exploration of determinants of happiness of older adults in Abu Dhabi. Ageing Int., 48 (1)

(2021), pp. 108-131. Available: https://research.uaeu.ac.ae/en/publications/a-path-analytic-model-exploration-of-determinants-of-happiness-of [Accessed: 06.06.2025]
15. NAVARRETE-HERNANDEZ, P., AFARIN, K. The impact of nature-based solutions on perceptions of safety in public space. Journal of Environmental Psychology, Volume 91, November 2023. Available: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272494423001809 [Accessed: 07.06.2025]
16. IRA declară oficial că renunță la acțiunile violente. Disponibil: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2005/07/050728_ira.shtml [Accesat la 24.04.2025]
17. Ce miscari autonomiste mai exista in Europa: din Catalonia in Lombardia, din Tara Bascilor in Tinutul Secuiesc, analiza Le Figaro. Disponibil: https://hotnews.ro/ce-miscari-autonomiste-mai-exista-in-europa-din-catalonia-in-lombardia-din-tara-bascilor-in-tinutul-secuiesc-analiza-le-figaro-406222 [Accesat la 24.04.2025]
18. Catalonia: Suprarealismul elitelor europene și bombele cu ceas din ograda UE. Disponibil: https://www.contributors.ro/catalonia-suprarealismul-elitelor-europene-si-bombele-cu-ceas-din-ograda-ue/ [Accesat la 23.04.2025]
19. Atacuri armate și atentate teroriste în Franța (cronologie 2012-2020). Disponibil: https://www.agerpres.ro/documentare/2020/10/29/atacuri-armate-si-atentate-teroriste-in-franta-cronologie-2012-2020--599648 [Accesat la 23.04.2025]
20. Doi ani de la atacul asupra Capitoliului, asaltat de susținătorii lui Donald Trump. În ce stadiu se află ancheta. Disponibil: https://romania.europalibera.org/a/asalt-capitoliu-doi-ani-violente/32210963.html [Accesat la 23.04.2025]
21. 2015: anul celor un milion de imigranți. Disponibil: https://moldova.europalibera.org/a/27453803.html [Accesat la 22.04.2025]
22. De la statul bunăstării la violența de stradă. Cum a devenit Suedia vulnerabilă în fața bandelor de crimă organizată. Disponibil: https://adevarul.ro/stiri-externe/europa/de-la-statul-bunastarii-la-violenta-de-strada-cum-2436512.html [Accesat la 24.04.2025]
23. „Nicio altă țară din Europa nu se confruntă cu așa ceva.” Clanurile mafiote terorizează Suedia cu bombe și atacuri armate (Politico). Disponibil: https://www.digi24.ro/stiri/externe/nicio-alta-tara-din-europa-nu-se-confrunta-cu-asa-ceva-clanurile-mafiote-terorizeaza-suedia-cu-bombe-si-atacuri-armate-politico-2528393 [Accesat la 24.04.2025]
24. Sweden hit by four explosions in an hour. Available: https://www.telegraph.co.uk/world-news/2023/08/31/sweden-hit-four-explosions-hour-gang-related-violence/ [Accessed: 25.04.2025]
25. Captură uriașă de droguri în Spania. Un moldovean și un român au fost arestați. Disponibil: https://moldova1.md/p/24551/captura-uriasa-de-droguri-in-spania-un-moldovean-si-un-roman-au-fost-arestati [Accesat la 24.04.2025]

26. Cea mai mare organizație de trafic de droguri pe mare din lume a fost distrusă. 50 de persoane, arestate. Disponibil: https://n4.md/cea-mai-mare-organizatie-de-trafic-de-droguri-pe-mare-din-lume-a-fost-distrusa-50-de-persoane-arestate/ [Accesat la 24.04.2025]
27. Scandal de proporții în Spania: Cum a făcut fostul șef antifraudă cei 20 de milioane de euro, găsiți în pereții casei. Disponibil: https://spotmedia.ro/stiri/eveniment/scandal-de-proportii-in-spania-cum-a-facut-fostul-sef-antifrauda-cei-20-de-milioane-de-euro-gasiti-in-peretii-casei [Accesat la 25.04.2025]
28. https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2024/Moldova/Order%20and%20Security/ [accesat la 10.07.2025]
29. https://www.parlament.md/content/Comisii/2025/CSN/Legea%20securit%C4%83%C8%9Bii%20na%C8%9Bionale.pdf [Accesat la 11.07.2025]
30. Hotărârea Guvernului nr. 913 din 21.12.2022 cu privire la aprobarea Programului de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025. În. Monitorul Oficial nr. 75-78 din 07.03.2022, art. 147
31. Barometrul Opiniei Publice, Institutul de Politici Publice, iunie 2021. Disponibil: https://ipp.md/2021-07/barometrul-opiniei-publice-iunie-2021/ [Accesat la 27.06.2025]
32. Barometrul Opiniei Publice, Institutul de Politici Publice, septembrie – octombrie 2024. Disponibil: https://ipp.md/wp-content/uploads/2024/10/Raport-final-BOP-2024.pdf [Accesat la 26.06.2025]

N.B. *Comunicare elaborată în baza Proiectului Instituțional „Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor (CONSEJ)” în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.*